

In memoriam

Andrejs Plakans

31.XII 1940. Rīgā – 4.VII 2024. Hillā, Aijovas pavalstī, ASV

Dzimis studentu korporācijas *Fraternitas Academica* filiā, *cand.oec.* Alfrēda Plakana, 1925.II (23.(10. pēc v. st.) II 1908. Cēsīs – 30.XI 1983. Toronto, Ontario provincē, Kanadā) un skolotājas Klāras, dzim. Ozols (20.X 1905. Rīgā – 21.VIII 1982. Lankasterā, Pensilvānijas pavalstī, ASV), 3 dēlu ģimenē; brāļi Juris, *fr.Acad.* 1954.II (9.VII 1935. Rīgā – 17.IV 1989. Lankasterā, Pensilvānijas pavalstī, ASV) un Jānis (*John*) *fr.Acad.* 1962.I. (5.XI 1943. Rīgā – 6.I 2021. Floridas pavalstī, ASV).

VI 1944. kopā ar ģimeni uz vācu kuģa *Santa Rosa* devies bēgļu gaitās uz Dancigu (*Danzig*), Vācijā (tag. Gdaņska, Polijā). No X 1944. līdz II 1945. ar ģimeni dzīvojis Liberecā (*Liberec*), Čehijā (toreiz Reichenberga (*Reichenberg*), Sudetijā). II 1945. ar ģimeni šķērsojis Vācijas-Čehijas robežu un apmeties pie Veidenas (*Weiden*), Delčas (*Döltzsch*) ciematiņā, amerikāņu zonā. Nākamos 6 g. ar ģimeni dzīvojis dažādās DP (pārvietoto personu) nometnēs; no 1945. līdz 1946. Delčā, no 1946. līdz 1948. Vircburgas (*Würzburg*) DP nometnē mācījies latv. psk., no 1948. līdz 1949. Karlsrūes (*Karlsruhe*) DP nometnē turpinājis mācības latv. psk.

1949. ar ģimeni dzīvojis Švābijas Gmindes (*Schwäbisch-Gmünd*) DP nometnē, 1950. Ingolštātē (*Ingolstadt*) un no 1950. līdz 1951. tranzītnometnēs Gronā (*Grohn*) un Ludvigsburgā (*Ludwigsburg*).

6.VI 1951. no Brēmerhāfenas (*Bremerhaven*) ostas ar kuģi *USS General S. D. Sturgis* devies uz Ņujorku, ASV. 16. VI 1951. ar ģimeni ieradies Ņujorkā, ASV.

24.VI 1951. ar ģimeni devies uz Lankasteru (*Lancaster*), Pensilvānijas pavalstī.

Mācījies un 1959. pabeidzis Makkaskija (*J.P. McCaskey*) Lankasterā, Pensilvānijas pavalstī.

Studējis un 1963. ar BA gradu beidzis Franklina un Maršala kolledžu (*Franklin & Marshall College*) Lankasterā, Pensilvānijas pavalstī.

2 g. stažējies Pensilvānijas senatora Hjū Skota (*Hugh Scott*) birojā Vašingtonā, D.C.

Studējis un 1964. ar MA gradu beidzis Harvarda Īniversitāti (*Harvard University*).

Studējis un 1969. Harvarda Īniversitātē ieguvis *Dr.hist.* gradu par disertāciju *The National Awakening in Latvia, 1858 - 1900* (Nacionālā atmoda Latvijā).

No 1966. līdz 1967. bijis Fulbraita stipendiāts Helsinkos, Somijā.

No 1968. līdz 1969. un no 1969. līdz 1974. bijis vēstures doc. Bostonas koledžā.

No 1970. līdz 1971. bijis ASV Nacionālā humānitāro zinātņu fonda stipendiāts un ASV Nacionālā zinātņu pētniecības fonda pētnieks.

1972. bijis vieslektors, prof. Franklina un Maršala kolledžā.

No 1972. līdz 1973. bijis Masačusetas Īniversitātes Amherstā Antropoloģijas studiju katedras pētnieks (*Department of Anthropology, University of Massachusetts, Amherst*).

No 1974. līdz 1976. bijis ASV Nacionālā humānitāro zinātņu fonda pētnieks.

No 1974. līdz 1977. bijis ASV Nacionālā veselības pētniecības institūta pētnieks.

No 1975. līdz 1977. bijis Forda fonda Austrumeiropas programmas pētnieks.

No 1975. līdz 2006. bijis Aiovas valsts Īniversitātes (*Iowa State University*) Vēstures studiju katedras docētājs; no 1987. līdz 1992. un no 2002. līdz 2006. bijis katedras vadītājs; no 1982. prof.; vēlāk emeritētais prof. No 1978. līdz 1979. bijis Aiovas valsts Īniversitātes pētniecības vadītājs.

No 1978. līdz 1980. bijis ASV Nacionālā humānitāro zinātņu pētniecības fonda programmas galv. pētnieks.

1981. 2 mēnešus bijis PSRS ZA vecākais zinātņu apmaiņas programmas zinātnieks Rīgā un Tallinā.

No 1981. līdz 1982. bijis Amerikas apvienības slāvu studiju veicināšanai spec. programmu pētnieks.

1983. bijis Somu-amerikāņu akadēmiskās apmaiņas programmas komisijas loceklis.

1985. viesprof. Kalifornijas Īniversitātē (*University of California, Riverside*). No 1985. līdz 1986. bijis vairāku profesionālo komisiju loceklis, vēstures katedras vadītāja a.p.i.

No 1980. līdz 1984. bijis ASV Nacionālā Zinātniskās pētniecības fonda Antropoloģijas programmas galv. pētnieks.

1985. bijis 2.Marburgas Baltijas studiju simpozija amerikāņu puses organizētājs.

Kopš 1985. bijis Baltijas Vēstures komisijas (*Die Baltische Historische Kommission*) korespondētājloceklis Getingenē (*Göttingen*), Vācijā.

1986. bijis IX Baltijas studiju konferences vēstures sesiju organizētājs Viskonsinas U.

No 1988. līdz 1990. bijis AABS (*The Association for the Advancement of Baltic Studies*) prezidents.

5.VII 1990. ievēlēts par Latvijas Zinātņu akadēmijas ārzemju loekli.

No 1996. līdz 2002. bijis žurnāla *The History of the Family: An International Quarterly* palīgredaktors; galv. redaktors no 2002. līdz 2006.

Kopš 1994. Latvijas Vēstures Institūta žurnāla un kopš 1999. žurnāla *Latvijas Arhīvi* red. kollēģijas loceklis.

1999. piešķirts Umeo Īversitātes (*Umeå universitet*) Zviedrijā goda doktora grads.

Pētījis Austrumeiropas sociālo un demografisko vēsturi, Latvijas 18. un 19.gs. vēsturi un kvantitatīvo metožu lietošanu vēstures pētniecībā.

30.VI 2006. pensionējies.

V 2014., lai būtu tuvāk meitai Lijai, ar sievu pārcēlies uz dzīvi Aiovasitijā (*Iowa City*), Aiovas pavalstī, ASV. Mūža nogalē ar sievu pārcēlies uz *Atrium Village* aprūpes ciematu, Hillā (*Hill*), Aiovas pavalstī, ASV.

Publicējis ap 80 zinātnisko rakstu un vairākas monogrāfijas. LU Latvijas vēstures institūta izdevuma *Latvija 19.gadsimtā* (2000) un *20.gadsimta Latvijas vēsture* (1-2, 2000-03) līdzautors. Sarakstījis *Kinship in the Past* (Radniecība pagātnē, 1984), *The Latvians* (Latvieši, 1995), *Historical Dictionary of Latvia* (Latvijas Vēstures vārdnīca, 1997), *Experiencing Totalitarianism* (Totalitārisma pieredze, 2007), *A Concise History of the Baltic States* (Īsa Baltijas valstu vēsture, 2011) un *The Reluctant Exiles: Latvians in the West After WWII* (Negribīgie trimdinieki: Latvieši rietumos pēc Otrā pasaules kara, 2021).

Ar Ordeņu kapitula 31.III 2017. lēmumu apbalvots ar IV šķ. TZO.

Miris 4.VII 2024. *Atrium Village* aprūpes ciematā, Hillā (*Hill*), Aiovas pavalstī, ASV. 10.VII 2024. pārpelnots *Lensing Funeral & Cremation Service* bērū namā Aiovasitijā (*Iowa City*), Aiovas pavalstī, ASV.

12.XII 1964. apprecējies ar Barbaru Elēnu Svīniju (*Barbara Ellen Sweeney*, 19.IV 1940.). Ģimenē ir 2 meitas: Brenda Karina (*Brenda Karin*, 3.VII 1967.) un Lija Margareta (*Lia Margaret*, 16.VIII 1969.).

Studentu korporācijas *Fraternitas Academica* Visp! k!tā uzņemts 1959.II sēmeštrī. Krāsu tēvs O. Uršteins, krāsu māte A. H. Mangulis. Spec! k!ts 3.VI 1961. Ņujorkā. Balsstiesības ieguvis 1966.I. K!tā ievēlēts par s/l old!, sekr!, kasieri; *ex officio* bijis L!K!A! sekr! Darbojies K!ta s/l Bostonas, vēlāk s/l Vidienes kopā. 14.IX 2012. piešķirta centum zīme. Sēru k!ts 8.VII 2024.